

Úvod

POVÁLEČNÁ KRIZE A POSTUPNÁ TRANSFORMACE

Itálie byla v roce 1943 zemí, ve které se toho přilíš od dob Garibaldiho a Cavoura nezměnilo. Byla to země převážně založena na **zemědělství**, a když pomíneme krásy přírody a provinčních měst, vládla nad ní nesmírná **chudoba**, a to především na Jihu, který byl kulturou lidovou a hluboce zemědělskou a dialektální.

Itálie se nacházela v té době v hluboké **krizi**. Mussoliniho imperialistické a expansionistické choutky ji dostaly pod **dvojí invazi**, německou ze severu a spojeneckou z jihu. Samotná integrita národního státu, který neexistoval ani 80 let, byla dost diskutabilní.

Za 45 let se však tvář Itálie transformovala k nepoznání. Mezitím se stala jednou z ekonomicky nejsilnějších zemí světa, s HDP víceméně ekvivalentním britskému. Ale za tu dobu prošla velmi namáhavou etapou, která by se dala charakterizovat 3 zásadními jevy: **akumulace** (ve smyslu hromadění kapitálu), **urbanizace** (přeměna na městskou kulturu) a **sekularizace** (zesvětštění, úpadek mas od víry).

Zemědělská kultura předchozích století sice nevyhynula úplně, ale byla z velké části nahrazena jednotonou národní **urbanistickou** kulturou. V Itálii totiž došlo k masové **migraci** z venkova do měst, a hlavně z jihu na sever. V průběhu let této tzv. První republiky (Stato repubblicano) zde totiž došlo k nejhlubší sociální **transformaci** v historii Itálie na cestě k její modernizaci.

HISTORICKÁ KONTINUITA

Přesto ovšem nelze podceňovat prvky jakési historické kontinuity. Jsou zde některá témata a problémy, které představují jakousi **konstantu** v italské historii, alespoň od dob Risorgimenta. Podle Paula Ginsborga jde o tyto jevy:

1. neschopnost politických elit nastolit **hegemonii** nad nižšími třídami
2. slabost a nedostatečnost **Státu**
3. síla a moc **Katolické** církve v občanské společnosti
4. třídní vědomí významných skupin v oblasti **práce** (města i venkov)
5. zvláštní politická role středních vrstev
6. nikdy nevyřešený problém italského **Jihu**

FAMILISMO E QUALUNQUISMO

Často je podceňována společenská role italské rodiny. V padesátých letech na poli sociologie se totiž rází termín „**familismo**“, který označuje zdůrazňování hodnot a způsobů chování exkluzivně rodinného. Americký sociolog Edward Banfield použil termín „familismo amorale“ a to pro venkovany ve vesnici Chiaromonte v Basilikátě. Podle něj za extrémní opožděnost italského venkova může **neschopnost obyvatel jednat společně pro dobro obce**, nebo pro dosažení jakéhokoli cíle, který by překročil bezprostřední materiální zájem zúženého jádra rodiny.

Dokonce jeden italský antropolog Carlo Tullio Altan, rozšířil později tento Banfieldův názor jak geograficky tak chronologicky. Podle něj oslavování rodiny a nedůvěra v kolektivnost mají kořeny již v 14. a 15. století, a jsou dokumentovány např. v rodinných denících a korespondenci toskánských autorů jako jsou Leon Battista Alberti. Altan to považuje za bič moderní Itálie, protože tento familismus přetrvává ve většině italské společnosti, jak na jihu, tak na severu, což má katastrofální sociální následky. A tím je tzv. **qualunquismo** nazionale (od spojení “uomo qualunque”, viz dále), tzn. nezájem o veřejné dění, indiferentismus.

Nicméně tento pohled jihoitalského **individualismu** lze považovat za přehnaný, a zjednodušující skutečnost, protože se v italské historii objevily i příklady opačného chování.

Takže tu máme opoziční pojmy: individualismus a solidarita, rodina a společenství (collettività).

TRE ITALIE

Historikové se také snaží rozlišovat rozdílné situace ve **třech** velkých zónách poloostrova (Takto rozděluje Itálii sociolog Arnaldo Bagnasco ve své studii *Tre Italie*):

1. severozápadní Itálie, industriální trojúhelník
2. střed a regiony Triveneta (Trojí Benátsko: Veneto, Friuli-Venezia Giulia, Trentino-Alto Adige)
3. jih s ostrovy

Poválečná situace

29.4.1945 je oficiální konec války, v **Casertě** je podepsána dohoda o bezpodmínečné kapitulaci nacistů v Itálii. Je to den poté, co byl zastřelen na Milánském náměstí Piazzale Loreto Mussolini, kterého italští partyzáni zajali u švýcarských hranic, když se pokoušel dostat v německé uniformě pryč ze země.

Následky války byly katastrofální:

1. **územní ztráty**: ztráta zámořských koloniálních držav, Rhodosu a dalších 13 ostrovů v Egejském moři, terstského přimoří (Venezia Giulia) odstoupila Jugoslávii kromě Terstu s přilehlým územím, který získal dočasnou autonomii, tj. do roku 1954, kdy byl rozdělen mezi Itálii (Terst) a Jugoslávii (západní část Istrie). K dohodě o těchto poválečných změnách došlo na tzv. **Pařížské** mírové konferenci, která vytvářela novou tvář Evropy. Za Itálii na ní jednal De Gasperi (později šéf DC).
2. **hospodářské ztráty**: průmyslová zařízení sice nebyla poškozena, ale **výroba klesla** na čtvrtinu oproti výrobě před válkou. Sklizeň obilí kryla pouze polovinu národní spotřeby, znehodnocení měny rozvrátilo státní finance (kolovala spousta peněz vytisklých okupačními úřady), zničené komunikace, tedy omezení dopravy, nálety zničily přes 2 miliony bytů.
3. **lidské ztráty**: do 8.9.43 padlo 200 tisíc, 100 tisíc zraněných. Kolem 80 tis. vojáků zahynulo v internačních táborech, partyzánů padlo přes 50 tis.

RESISTENZA A CLN

Z hnutí **odporu** (Resistenza), které vyburcovalo Itálii proti německé okupaci mezi lety 1943-45, vzešel tzv. **Výbor národního osvobození** (CLN = *Comitato della Liberazione Nazionale*). Šlo o asociaci stran¹ a hnutí, které společně bojovaly proti fašismu a německé okupaci. Fungoval jako provizorní vláda, která má za úkol koordinovat a řídit odpor a osvobodit Itálii od cizí okupace. Zrodil se v září 1943 tedy během doby národního odporu a později se rozděлил na významnou frakci severní - CLNAI (*Comitato della Liberazione Nazionale Alta Italia*, tedy horní Itálie se sídlem v Miláně) a CLNC (*centrale*).

Nejvýznamnější postavení v něm získala **levice** – komunisté, socialisté a Strana činu. Po maršálu Badogliovi se v červnu 1944, kdy byl osvobozen Řím, dostává do čela vlády **Ivanoe Bonomi**, který ve funkci vydrží přesně rok, tedy až do konce války. Zástupci CLN totiž touží po mnohem radikálnější podobě republiky, než jakou by byla vláda v čele s Bonomim na jihu ochotna přijmout.

Tato opozice CLNAI byla natolik silná, že donutila Umberta (který byl v té době ve funkci generálního místopředsedy vlády), aby jmenoval novým premiérem Ferruccio Parriho, k tomu dochází v červnu 1945, po 8 týdnech jednání mezi stranami.

Ferruccio Parri je členem Strany činu (*Partito d'Azione*) a za války byl významným vůdcem hnutí Odporu. V jeho kabinetě byly nejvlivnějšími osobnostmi vůdce socialistů Pietro Nenni (PSI), Alcide De Gasperi (PDC) jako ministr zahraničí, a Togliatti (PCI) ve funkci ministra spravedlnosti.

Zdálo se, že vláda řízená tímto milovaným partyzánem, jakým byl právě Parri, by mohla uskutečnit veškeré **naděje** vzniklé mezi lety 1943-45, zdálo se, že hnutí Odporu se dostalo konečně k moci.

ÚPADEK LEVICE

Postavení levice ale začalo rychle **slábnout**. Po celém severu sice umožnil levicí ovládaný výbor CLNAI dělníkům, aby se podíleli na řízení svých továren prostřednictvím tzv. správních rad. Zaútočil také na velké podniky, jež pokutoval za jejich kolaboraci s fašisty, a začal účtovat s těmi silami, které považoval za reakční.

Levice však **nebyla schopná ovládnout celou zemi**, což můžeme částečně připsat na vrub **spojenecké intervenci**. Levice si uvědomovala, že jakýkoli pokus o převzetí moci narazí na odpor amerických a britských jednotek operujících v zemi.

I když se snažila zaujmout umírněný **reformní** postoj, a tak si získat souhlas Spojenců, její mocenská základna byla jejich přítomností soustavně oslabována. Levicové partyzánské skupiny musely složit zbraně, dělnické rady byly rozpuštěny, vedení průmyslových podniků se znovu ujala svých pravomocí a místní osvobozené výbory, bez výjimky levicové, byly nahrazeny na několik měsíců vojenskou vládou.

Parri, přesvědčený o nutnosti provést v poválečné Itálii **radikální reformy**, byl tak od počátku své vlády v nevýhodě. Liberálové a křesťanští demokraté v jeho kabinetu zamítli všechny jeho pokusy prosadit politiku

¹ Výbor CLN – Comitato della Liberazione Nazionale – obsahoval strany: PCI (Partito Comunista Italiano), PSI (Partito Socialista Italiano), Pd'A (Partito d'Azione), PLI (Partito Liberale Italiano), PDC (Partito della Democrazia Cristiana). Rozděлил se na CLNAI (Alta Italia, se sídlem v Miláně) a CLNC (centrale).

ochraňující **menší a střední podniky**, neboť ji považovali za příliš radikální. Stejně tak odmítali účinnější daňovou politiku, jejímž prostřednictvím by bylo národní bohatství přerozdělováno jiným způsobem. Parri podal **demisi** už po šesti měsících (koncem roku 1945), přičemž obvinil liberály a křesťanské demokraty, že sabotovali jeho program. Jeho pád byl počátkem konce radikálních sociálních a politických změn v poválečné Itálii a odsoudil ji k politice zmatků a nepořádku. Tak je tedy **poraženo Hnutí odporu** a jeho obrodné záměry. Na italské politické scéně dochází k viditelnému posunu **doprava**: v prosinci 1945 Parriho vláda uvolní místo kabinetu De Gasperiho.

POSUN DOPRAVA

Alcide De Gasperi je nejdůležitější představitel PDC (dále jenom DC – democristiani), nově ustavené z bývalé Lidové strany (*Partito Popolare Italiano*, *1919). Éra této strany skončila až zdrcující volební porážkou v roce **1994** poté, co došlo k odhalení řady jejích **korupčních skandálů**.

Protože pocházel z Tridentu (kde se narodil roku 1881), který byl až do rozbití monarchie v rakouském držení, zasedal od roku 1911 ve vídeňském parlamentu, kde hájil práva italské menšiny. Aktivně vystupoval proti fašismu, a proto byl odsouzen k několikaletému vězení. Ještě během války se mu ale podařilo založit s dalšími bývalými členy lidové strany novou Křesťansko-demokratickou stranu (*Partito della Democrazia Cristiana*). Když byl osvobozen jih Itálie, vstoupil jako představitel DC do Výboru národního osvobození (CLN). Už za Parriho dostal funkci ve vládě na pozici ministra bez portfeje a později i zahraničí. Na přelomu roku 1945 a 1946 se tak ocitá v čele italské vlády. Mezi její významné členy opět patří Togliatti a Nenni, k nimž se přidružila křesťansko-demokratická dvojice Mario Scelba a Giovanni Gronchi.

Ke dni 2.6.1946² jsou vypsané **volby**, které jsou spojeny s **referendem** o budoucí vládní formě Itálie, v němž republika zvítězila poměrem 13 milionů ku 11 milionům hlasů za monarchii. Umberto II musel tedy odstoupit a Itálie se 18.6. 1946 definitivně stala **republikou**. Za provizorní hlavu státu je zvolen Enrico **De Nicola** a ve funkci setrvá až do roku 1948, kdy ho vystřídal univerzitní profesor a národohospodář Luigi **Einaudi** (1948-55). Volby do ústavodárného shromáždění potvrdily převahu tří dosavadních největších stran: **křesťanští demokraté** 35%, **socialisté** 20,7% a **komunisté** 19%. Tři hlavní strany tak získaly 75% hlasů, zbytek se rozdělil mezi levicové (Strana činu) a krajně pravicové strany. Nicméně to stále znamenalo, že levice (PCI+PSI) dohromady dala více hlasů než samotná křesťanská demokracie, takže ta musela sestavit vládu i s jejich účastí.

NOVÁ ÚSTAVA (1947)

Ústavodárné shromáždění mezitím vypracovalo návrh **nové ústavy** z prosince **1947**, která platí dodnes. Vyhlašuje rovnost občanů před zákonem a respektování základních lidských svobod, právo na práci i na stávkou a nezávislost soudních orgánů. Itálie je prohlášena za demokratický stát s dvoukomorovým parlamentem: poslanecká sněmovna a senát, v čele je státní prezident volený na 7 let. Pokud jde o článek č.7, který se týkal **Lateránských dohod** z roku 1929 mezi Mussolinim a Vatikánem (zajistili Vatikánu samostatnost), ten byl zahrnut do ústavy také. A to z popudu Togliattiho komunistů, což měl být taktický tah, který ale k ničemu stejně nebyl.

NESHODY

Mezi hlavními stranami panovaly neshody, které se neustále vyhrcovaly, až došlo k trvalé **roztržce mezi DC a levicí**. Nemalý vliv na politické události měl i vývoj studené války, Američané vyvíjeli nátlak, aby byla přerušena spolupráce s komunisty.

V oblasti práce se tento spor pohyboval mezi odborovým hnutím **CGIL** (*Confederazione Generale Italiana del Lavoro*, vedeno socialisty a komunisty) a svazem zaměstnavatelů **Confindustria**.

Socialisté vedeni Nennim projevovali sice stále ochotu spolupracovat s komunisty (toto uskupení se nazývalo *Lidová demokratická fronta*), ale byli oslabeni, protože ještě v roce 1947 došlo k **rozštěpení PSI**, kdy se odděluje pravé křídlo Giuseppe **Saragata** (PSDI, *Partito Socialista Democratico Italiano*), kteří jsou více reformní a tedy **proti spolupráci s komunisty**.

Toho využil De Gasperi, který vyprovokoval vládní **krizi**, a ta vyústila v ustavení nového, **jednobarevného křesťansko demokratického** kabinetu, bez socialistů i komunistů, pouze s účastí několika odborníků. Jedním z nich je např. Luigi Einaudi, který převzal hospodářský resort a podařilo se mu zastavit pokles liry a uvést do

² K tomuto datu Itálie slaví svátek republiky (2.6. - Festa della Repubblica).

pořádku státní finance. Dalším byl např. Carlo Sforza, diplomat a politický spisovatel, vzdálený potomek milánských kondotierů, ujal se ministerstva zahraničí.

VOLBY 1948

V dubnu 1948 dochází k dalším **volbám**. Předvolební bitevní kampaň má dva politické soupeře: **Lidová fronta komunistů a socialistů** (jejichž volebním symbolem je portrét Garibaldiho) vyzývala masy lidu do boje proti černé vládě znovu obnoveného kapitalismu. Opozičním soupeřem byla **DC**, která kampaň pojala jako dramatický kontrast mezi svobodou a komunismem, mezi Amerikou a Ruskem (dočtete se v Procaccim detaily). Tyto volby znamenaly nesporné **vítězství pro DC**, která získala téměř absolutní většinu, 48,5% (kolem 13 milionů voličů), zatímco socialisté + komunisté 35%.

To Gasperimu spolu se Saragatovými socialistickými demokraty, liberály a republikány zajistilo v parlamentu nadpoloviční většinu.

Pokud jde o menší strany: **monarchisté** klesli na málo významnou frakci a poprvé se přihlásilo ke slovu **MSI** (*Movimento sociale italiano*), které sdružovalo zbytky fašistů.

Byl to počátek DC hegemonie, která definitivně propadne až v 90. letech. Její zahraniční politika je jednoznačně orientovaná na západ (USA). V tomto směru se v roce 1949 Itálie stala členem **NATO**, čímž byla dána její definitivní orientace v zahraniční politice. Poskytla paktu na svém území námořní i letecké základny.

POLARIZACE ITALSKÉ SPOLEČNOSTI PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE

Postupně se totiž vyvíjí **polarita** dvou širokých opozičních seskupení:

1. první se tvořilo okolo majetných skupin, DC a USA
2. druhé seskupení obsahovalo dělnické vrstvy, komunisty a Sovětský svaz.

Tento střet zájmů a ideologií, který byl zprvu zamaskován prodlouženou kooperací mezi antifašistickými stranami, dosáhl svého vrcholu volbami na jaře 1948. Následuje 5 let neustálých bojů.

1. Kapitalisté, průmyslníci, majetní občané

Zpočátku si mysleli, že jen spojenecká okupace (přítomnost Angloameričanů) může zabránit sociální revoluci. Brzy ale nabyla sebedůvěry. Byli sice **zkompromitovaní** s fašistickým režimem, ale během války hráli jakousi dvojitou hru: udržovali kontakty s Německem ale zároveň informovali spojence a dávali peníze partyzánům. Byli ale mezi nimi poměrně velké rozdíly. Průmyslová struktura byla charakterizována na jedné straně velkým počtem malých fabrik a řemeslných dílen, na druhé straně jedinečnou koncentrací kapitálu a výrobních prostředků.

V té době převažovaly **tři** hlavní sektory italského průmyslu: hydroelektrický (*idroelettrico*, vodní elektrárny, přeměna kinetické energie vody na elektrickou energii), textilní (*tessile*) a potravinářský (*alimentare*). První měl velké množství kapitálu a vznikl poměrně nedávno, zatímco ostatní dva měly vysoký objem práce a nízkou technologickou úroveň. Sektory jako automobilový, ocelářský či chemický průmysl byly zatím ještě v pozadí (v roce 1938 Itálie např. vyprodukovala jen 50 tis. aut).

Po válce došlo v průmyslu k rozdělní na **konzervativní** většinu a **progresivní** menšinu. Dominantní křídlo zahrnující elektrický průmysl (*elettrica*), výrobce cukru a cementu, bylo v pozici monopolu a dávalo přednost finančním spekulacím před investicemi a produktivitou. Menšina koncentrovaná okolo metalurgického (Fiat, Riv, Olivetti), gumárenského (Pirelli) a státního ocelářského průmyslu (Finsider) věděli, že jejich přežití na konkurenčním trhu závisí na širokém programu přeměny a racionalizace výroby.

Skrze uskupení nazvané la **Confindustria** (*Confederazione Generale dell'Industria Italiana*), jehož předsedou byl mocný Angelo Costa, podnikatelé prosazovali svoje cíle. Jejich hlavními 2 požadavky bylo: 1. aby podnikatel mohl znovu nabýt úplné **svobody** nad kontrolou v místě práce, a 2. aby kapitalistická třída nemusela být podmíněna jakoukoli státní stratifikací zavedenou levicovými stranami.

Confindustria vyžadovala pro svoje členy právo dát výpověď podle vlastní vůle. V dubnu 45 CLNAI (Alta Italia) vyhlásila totiž za nelegální jakoukoli výpověď a spojenci podporovali toto rozhodnutí ze strachu, aby nedocházelo k nepokojům/vzbouření (*tumulti*) ze strany ozbrojených nezaměstnaných. Průmyslníci se ale snažili maximálně omezit moc odborů na úrovni továren.

Docházelo ke konverzi k tržnímu **liberalismu**: jehož heslem je volná hra tržních sil. Nastal tu tento konflikt mezi omezující rolí sociálního státu (zastoupeným CLN, partyzány) který chtěl mít slovo v oblasti průmyslu a práce, a na druhé straně podnikatelé chtěli mít volné ruce ve svém podnikání.

Jeich politickým nástrojem se měla stát **DC** (prvně to měli být liberálové, kteří se ovšem nedokázali adaptovat na nové poválečné podmínky). Zatímco liberálové zůstali stranou, elitní (buržoazie velkých měst), DC se chytré soustředili na všechny společenské vrstvy, v propojení s Církví (**interclassismo**). Snažili se a doufali, že vybojují přízeň všech vrstev věřících. Vytvořili si širokou vrstvu příznivců mezi zemědělskými vlastníky a katolickými pracujícími.

Svoji propagandu zaměřili hlavně na tzv. „heroickou a vyhladovělou/dychtící střední vrstvu“ (*eroica e affamata classe media*): řemeslníci, prodavači, úředníci, státní funkcionáři, maloobchodníci, tedy **střední měšťanskou vrstvu**. Tato vrstva se stavila nepřátelsky jak ke komunistům tak k socialistům, protože se obávala ztráty individuality a sociální vyrovnání směrem dolů na sociální stupnici.

DC také dávala důraz právě na **rodinné** hodnoty (za války totiž byla rodina vystavena strašnému napětí a traumatu, kdy muži byli daleko v bojích, věznění, jižanky byly často dohnány k prostituci, městské děti ze severu byly často posílány na venkov, aby tak unikly bombardování. . .)

Cílem DC tedy bylo **ozdravit a morálně napravit** italskou rodinu. Díky tomu získala po celé Itálii široký souhlas. Hlavními body De Gasperiho **programu** byly: katolická morálka, zastupitelská demokracie, antikomunismus, přilnutí ke kapitalistickému systému, a zvláštní pozornost věnovaná středním vrstvám a rodině. Program se neobešel bez konfliktů, protože se v rámci profilovalo pravé i levé křídlo. De Gasperi, který se smýšlením pohyboval ve středu podporoval demokratičnost strany.

DC byla silně **podporována** na mezinárodní úrovni v souvislosti se studenou válkou. Díky poválečnému úpadku Anglie ve Středomoří dochází k nahrazení jejího vlivu vlivem Američanů. **Truman** se snažil od roku 45, kdy se stal prezidentem USA, o zbrždění expansivních sovětských ambicí (vešla ve známost jako *Trumanova doktrína*, snaha zabránit sovětské hrozbě, intervenovat globálně proti sovětskému expansivismu především finančními prostředky). Státní sekretář George Marshall oznámil počátek plánu ERP (*European Recovery Program*) známý jako Marshallův plán (samozřejmě nešlo o idealistickou nezištnou pomoc, Amerika viděla v Evropě, aby z ní vytvořila mezinárodní kapitalistický trh, na němž by mohla americká ekonomika prosperovat). Na tento plán Itálie přistoupila až 1948.

2. Dělnické hnutí

Životní podmínky italských dělníků se samozřejmě během války drasticky zhoršily jak ve městech tak na venkově. Stovky tisíc Italů zůstalo **bez domovů**. Venkov byl na tom lépe, ale byl **předliden**, když během války do něj přechaly masy z měst.

Inflace ničila platy městských dělníků. Životní náklady vzrostly mezi lety 1938-45 23x, zatímco vzrůst platů byl jen poloviční. Nejhuře na tom byli nádeníci (braccianti, zemědělské dělníky) z Jihu.

Všude panovala obrovská **nezaměstnanost**, vzniklá **návratem domů** desetitisíců internovaných v pracovních táborech, válečných vězňů, partyzánů, fašistů a přemísťujících se vojáků. Vznikl tak konflikt mezi těmito navrátilci a ženami, které během války pracovaly a chtěly i po ní místo udržet.

Na severu se situace zdála být mírnější díky moci, kterou získali dělníci během Odporu. I když fungovaly tzv. CLN di fabbrica (což byli zástupci hnutí odporu, kteří významně ovlivňovali provoz fabrik), o nějakém revolučním vědomí těchto mas nemůže být řeč.

Spousta dělníků očekávala novou éru socialismu, ale potenciální revoluci neviděli jako něco, co by vycházelo zevnitř, ale zvenčí, z Východu.

Byly zde 2 hlavní faktory: přání **rekonstruovat** válkou zničenou Itálii, rozšířené očekávání hlubokých ekonomických a sociálních **reform**.

Šlo tedy o přání změny silového vztahu mezi kapitálem a prací.

Palmiro Togliatti, vůdce komunistů, který ideál spatřoval ve stalinském Rusku, byl ale natolik věrný Stalinovi, že nepodnikal žádné akce, aby v došlo v Itálii k socialistické revoluci, protože ta by znamenala vyhlášení války Rusku ze strany Američanů, což si Stalin nemohl dovolit, protože tolik silný nebyl. Togliatti proto zastával reformní postup.

Strategie komunistické strany se zdála vyhovovat potřebám dělnického hnutí. Komunisté tvrdili, že revoluce není možná (protože spojenecká vojska zůstala v Itálii až do podepsání míru v r.1947), ale nikoli **reformy**.

Doufali totiž, že ještě přetrvává společenství z dob války mezi třemi hlavními stranami (PCI, DC, PSIUP), a bude tak možné zavést široký program reform.

Duch Resistenze je velmi výstižně a realisticky zachycen v literárních dílech či filmech tendence zvané **neorealismus**³ (Rosselliniho *Roma citta aperta*, *Paisa*. Zfilmovaný román od Beppe Fenoglia: *Il partigiano Johnny*, atd.). Obrázky neorealismu poskytovaly přesvědčivý obraz Itálie a jejích obyvatel, a to bez jakékoli rétoriky či obviňování. V Itálii toto hnutí nemělo takového úspěchu, protože její obyvatelé se nechtěli vrátet k nedávné trpké minulosti, která vyústila v bídu, prostituci, nezaměstnanosti a černému trhu.

Byla v tom spíš nechuť uvědomit si, co se vlastně stalo, a vypořádat se s minulostí a jejími nectnostmi, nevyváženostmi či nespravedlností. Italové tak maskovali **strach z obrody a odpor ke změnám**. Později je nalezen termín **Qualunquismus**⁴, který má navozovat tuto lhostejnost, nezáměr o veřejné dění.

KRÁTCE ZÁVĚREM

Itálie touží po klidném životě, a tak převládne síla **konzervativních a privilegovaných** sil. Nástrojem v procesu odmítnutí morálního vypořádání se s minulostí byla právě křesťanská demokracie **Alcida De Gasperiho**. DC našla širokou podporu mezi venkovským obyvatelstvem, a také ze strany Církve ...jeví se jako nejpevnější záštita zavedených pořádků. Svůj hlas jí dali i ti, co měli strach z komunismu.

³ Neorealismus (zařaditelný mezi léta 1945-55) je hnutí v oblasti literatury, filmu či umění, které se snažilo o **kulturní obnovu Itálie** prostřednictvím ozdravného pohledu na realitu. Mezi jeho hlavní znaky patří **entusiasmus a optimismus**, dále nutnost **zaujmout postoj** ke společnosti. Literatura má být tedy **angažovaná**. Je zde viditelná marxistická inspirace (Gramsci, Lukács). Hlad po pravdě a poznání lidské a sociální reality. V **lidu** byl spatřován zdroj zdravých a kladných hodnot. Pozornost věnována hlavně Jihu. Zásadním postojem je angažovanost (**impegno**). Hlavní představitelé na poli filmu jsou Visconti, Rossellini, De Sica. Za předchůdce lze považovat již Moravíu, Vittoriniho, Paveseho, Pratoliniho a Fenoglia.

⁴ Z názvu novin: *L'uomo qualunque*, založeném v r.1944, G. Gianninim. Italské názorové hnutí vzniklé po druhé světové válce, které zamýšlelo vyjádřit názory a aspirace občana střední vrstvy tím, že tvrdilo, že ideální formou státu je pouhá administrativa, založená na jednoduchém kritériu zdravého rozumu, bez přítomnosti politických stran. Přeneseně pejorativně: postoj povrchní a zjednodušující, lhostejnost k politice stran a sociálním problémům.